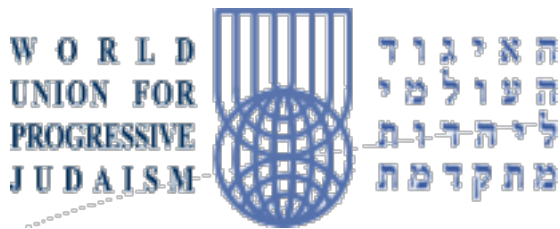

5778 (2)

Torah from Around the World

Opus 132

De doden zijn langzaam, langzaam;

er is niets dat hen drijft, noch tijd

noch begeerte naar tijd. Zij stijgen

des avonds uit diepere slaap

naar de grens van ons wezen

en verhalen zacht klagend van rust.

Andreas Burnier

(Uit: Na de laatste keer. Gedichten. Uitgeverij Augustus)

Geachte bezoeker van de website,

Deze week krijgt u, net als vorige week, voor de *tweede* keer een commentaar op sidra Sjemini. De Levisson website volgt daarmee de gewoonte van de LJG Amsterdam. Hieronder vindt u een aangepaste bijdrage van rabbijn Albert Ringer, dat hij schreef voor zijn gemeente, LJG Rotterdam. Het handelt over de vraag wanneer welke sidrot (Toragedeelten) worden gelezen en waarom. In de wereld bestaan daarvoor verschillende tradities.

De verschillende tradities:

* De orthodox-joodse wereld houdt acht dagen Pesach. Als de achtste dag Pesach op een Sjabbat valt, is er een speciale lezing uit de Tora en vervalt de reguliere Toralezing (dit jaar: Sjemini).

* De Liberaal Joodse wereld (Reform/Progressief Jodendom) en Israël houden zeven dagen Pesach. Er is geen achtste dag Pesach. Valt de 'achtste dag Pesach' op Sjabbat dan wordt de reguliere sidra gelezen (dit jaar: Sjemini).

Eén en ander heeft tot gevolg dat de lezingen van de sidrot soms een flink aantal weken met elkaar uit de pas lopen.

Om dit uit de pas lopen met de orthodoxie te voorkomen, heeft de LJG Amsterdam een andere oplossing:

* LJG Amsterdam en sommige andere LJG's houden geen achtste dag Pesach, maar lezen wel de speciale lezing voor achtste dag Pesach als die op Sjabbat valt. Daarom wordt in die synagogen deze week sidra Sjemini gelezen. (van de redactie)

Beste vrienden,

Mijn ouders waren lid van de orthodox-joodse gemeente in Den Haag. Mijn moeder hield wel van joodse tradities, maar niet zo veel van matzes. Ik herinner mij dat mijn moeder, toen ik een jaar of 14 was, zo rond de zevende dag van Pesach aan mij vroeg of ik ook niet vond dat zeven dagen matzes wel genoeg was. Het is een bijzondere herinnering, de vraag heeft blijkbaar indruk op mij gemaakt. Ik kan jullie niet vertellen waarom mijn moeder dat nou juist aan mij vroeg. Misschien wilde ze gewoon confirmatie van haar eigen beslissing. Misschien had zij, veel eerder dan ikzelf, door dat ik ooit nog wel rabbijn zou worden.

Pesach in Tora heeft zeven dagen. In Sjemot [Exodus] 13:6 staat dat je gedurende die dagen geen gerezen brood zult eten, maar alleen maar ongerezen matzes. Het Jodendom heeft over het algemeen een probleem ermee als je zomaar dingen extra doet die niet zijn opgedragen. Om maar eens twee voorbeelden te noemen: extra het Sjema zeggen is niet extra goed, maar wordt gezien, als het ware, als je opdringen aan God. Een beracha (zegenspreuk) zeggen om niets, een "beracha le-vatala", is niet goed, in tegendeel, het doet afbreuk aan wat je aan het doen bent. Ook in de Hagada kom je die manier van denken tegen. In de inleiding van de vertelling staat dat je zou kunnen denken dat je heel de maand al over de Uittocht zou kunnen praten. De tekst maakt dan duidelijk dat het alleen maar waarde heeft tijdens de seder, als matza en maror voor je liggen. Hoe komen we dan aan acht dagen Pesach?

De Talmoed legt uit dat vroeger het begin van de maand werd vastgesteld doordat mensen wanneer ze de nieuwe maan (het eerste stukje van de nieuwe maansikkel) hadden waargenomen naar de Tempel in Jeruzalem gingen om dat daar te melden. Als de Hogepriester er van overtuigd was dat twee mensen werkelijk, onafhankelijk van elkaar, de maan hadden gezien, riep deze de nieuwe maand uit. Om Joden elders in de wereld daarvan op de hoogte te brengen, werden verschillende malen in het jaar boden gestuurd naar de joodse centra in het Westen

(bijvoorbeeld Griekenland, Rome, Alexandrië). Over land, naar het Oosten, naar Joden in Mesopotamië, werd het bericht met behulp van vuren op bergtoppen overgebracht. Op deze manier kon iedereen weten wanneer de nieuwe maand begonnen was en wanneer de feestdagen (halverwege de maand) zouden beginnen.

De Talmoed vertelt dat het systeem eerst goed werkte, maar dat de vuren werden gesaboteerd door kwaadwilligen. En de bodes konden natuurlijk niet iedereen op tijd bereiken. De maan is echter overal te zien en joodse maanden duren gewoonlijk 29 of 30 dagen, je weet dus altijd wel *ongeveer* wanneer het Pesach is. Om er zeker van te zijn dat men de goede dagen had, ging men van lieverlee buiten Erets Jisraël een extra feestdag toevoegen, zodat je in ieder geval ook de juiste dag hebt.

Mogelijk is ook nog iets anders in het spel. In de loop van de Middeleeuwen is er overgestapt van een kalender op basis van waarneming, naar een berekende kalender. Hoe die berekening precies liep, was heel lang een onderwerp van discussie. De ene autoriteit vond dat het zus moest, een ander had een ander idee. Wanneer je de feestdagen precies laat beginnen, wordt dan opeens een autoriteitsvraag. Moslims in Nederland kennen een vergelijkbaar probleem. Moslims waarvan de familie uit Turkije stamt, volgen de Turkse, berekende, kalender. Moslims die stammen uit Marokko gebruiken een kalender die nog steeds op waarneming is gebaseerd, niet hier, maar in Marokko. In verschillende jaren is er dan ook een verschil in de kalender tussen de beide groepen en begint (en eindigt) voor de ene groep de Ramadan een dag eerder dan de ander. In die jaren kunnen Marokkanen en Turken het Suikerfeest niet samen vieren. Vervelend voor hen, en voor ons, Joden, een invoelbaar probleem.

Er is in het Jodendom tegenwoordig geen discussie meer over de kalender. Alle Joden gebruiken dezelfde berekende kalender. We weten allemaal precies wanneer Pesach begint en eindigt. Maar nog steeds doen wij alsof we het niet weten. In Israël is daarom Pesach altijd zeven dagen, daarbuiten voegt men in de orthodox-Joodse wereld extra feestdagen in.

Persoonlijk heb ik geen probleem met extra feestdagen. Wat ik wel weet, is dat het voor veel van ons op dit moment moeilijk is ons echt aan de joodse tradities te houden. We leven niet in een joodse wereld en voor veel van ons geldt dat we de gebruiken niet eens meer goed genoeg kennen om te kunnen onderscheiden tussen hoofd- en bijzaak. Ik ben het daarom helemaal eens met het besluit in het Liberale (Reform) Jodendom om de extra feestdagen te schrappen. Ze leiden alleen maar af van wat er echt in Tora staat. Dus: zeven dagen Pesach. Laten we die eerst maar eens proberen te houden.

En nu ga ik uitleggen waarom ik dit allemaal nu opschrijf. Dit jaar viel de eerste dag van Pesach op Sjabbat. De consequentie van dit alles is dat buiten Israël - in de Orthodoxe wereld - de week daarop, het op Sjabbat, nog Pesach is en men in de sjoeldienst uit de Tora niet de gewone sidra leest maar een speciale, over het feest.

In Israël en op de meeste plaatsen in Reform gemeenten wordt wel de gewone sidra van de week gelezen, volgens de volgorde van de sidrot van de Tora. Dat lijkt overzichtelijk: wij - Liberale Joden - doen wat ze in Israël doen. Maar om het nog wat ingewikkelder te maken heeft men in LJJ Amsterdam bedacht om toch maar de sidrot te lezen volgens de orthodoxe kalender. LJJ Amsterdam heeft dus zeven dagen Pesach, maar heeft wel, als achtste dag Pesach op Sjabbat valt, de lezing van de achtste dag. Voor vragen hierover verwijs ik naar mijn collega's daar.

Er is dus een verschil in de sidrot die verschillende groepen in het Jodendom lezen en dat blijft een aantal weken zo. Dat is jammer maar de wereld is nou eenmaal een beetje chaotisch. Dat blijft zo, zegt onze traditie, tot aan de messiaanse tijd, de tijd waarin God één is en Zijn Naam één is. In de messiaanse tijd zijn er geen vluchtelingen meer en is alles en iedereen op de juiste plaats. Dan lezen we dus ook allemaal dezelfde sidra en begrijpen die op dezelfde manier.

Ik wens jullie alvast een heel goede Sjabbat,

Albert Ringer

Sjabbat 14 april 2018 / 29 Nisan 5778, Sjemini, Wajikra Sjmot/Exodus 9:1 - 11:47

Tanach blz. 212 - 219

Haftara: 2 Sjmoeel 7:1 - 17

Tanach blz. 619 - 620

Commentaar: Rabbijn Ari Averbach. Hij heeft zijn semicha (rabbijnenbevoegdheid) gekregen van de Ziegler School of Rabbinic Studies, de Verenigde Staten. Hij werkt bij de Joodse Gemeente Beth Shalom in Northbrook, Illinois.

vertaler: Tamarah Benima

[Het Engelse origineel](#)

Dezelfde stilte

Hoe vaak proberen we niet, als er iets slechts gebeurt, de oorzaak te vinden in een fout? We houden er niet van om de dingen te accepteren zoals ze zijn, dus wijzen we schuldigen aan. Twee van de zonen van Aharon, Nadav en Awiehoe, zijn bezig hun eerste offer aan God te brengen als zij plotseling sterven. Er worden zo weinig details gegeven, dat onze hersenen op hol slaan. Wat hebben deze jongens gedaan om zoveel ongeluk over zich heen te halen?

Eeuw na eeuw hebben onze rabbijnen, de herinnering aan hen zij tot zegen, ook hiermee geworsteld. Het aantal theorieën is zonder tal: misschien hebben Nadav en Awiehoe niet gedaan wat God vroeg; of ze waren dronken; of ze waren stoned; of ze aanbaden afgoden; ze brachten spullen in het Heilige der Heilige; ze waren een coup tegen Aharon en Mosjé aan het beramen. We hebben de behoefte om hen schuldig te verklaren, ze móeten de regels wel hebben overtreden. De Tora zegt daar echter niets over. Het wordt een mysterie gelaten – ze werden gedood, punt uit. De meer vergevingsgezinden onder de rabbijnen zeggen dat God hun passie zag en er behoefte aan had dat zij dichterbij zouden komen; God koos ervoor hen weg te halen uit deze wereld.

Nadav en Awiehoe moeten werkelijk heel erg slecht zijn geweest om zo'n plotselinge dood te verdienen. Slechter dan welke persoon in de Tanach ook, want niemand anders krijgt deze plotselinge straf. De Tora zegt alleen dat zij *eesj zara*, vreemd vuur, brachten. We kunnen gissen wat dat was, maar hoe kunnen we het zeker weten? Het is slechter dan... je kunt ieder ander persoon noemen. Adam was ronduit ongehoorzaam aan God, toch leefde hij 930 jaar. Kaïn vermoordde zijn broer uit jaloezie, maar hij leeft zo lang dat hij zijn nakomelingen meemaakt. Menasje is de verschrikkelijkste koning ooit, in en in slecht en een afgodendienaar, toch kan hij 55 jaar lang succesvol heersen. De Tanach stikt van de akelige verhalen, toch zijn Nadav en Awiehoe de enige mensen die zo plotseling en onverwacht sterven, en we weten niet welke regel zij hebben overtreden!

Voor zover ik het zie, is dit geen les over Gods wraak omdat er iets verkeerd is gedaan. Het wijst ons erop dat we gewoonweg niet alles weten; dat mensen die goed zijn soms verschrikkelijke dingen meemaken; dat het leven zich niet plooit naar ons; dat er ongelukken en incidenten zijn. We kunnen uit alle macht proberen ze te verklaren tot ze verdwijnen, maar dat helpt degene die rouwt niet, dat geeft geen troost. Het zal de pijn niet verminderen.

Kijk naar Aharons pijn. *Wajiedom Aharon*. Het eerste woord heeft twee betekenissen. Eén betekenis is dat Aharon stopte. De grote rabbijn Ja'akov ben Asjer (bekend als De Toer, 1270-1340) herinnert ons eraan dat dit woord ook wordt gebruikt bij andere wonderbaarlijke/vreemde stopmomenten in Tanach. Bijvoorbeeld, het wonder dat de zoon stilstaat in zijn baan zodat de Bné Jisraël een strijd in Giv'on kunnen winnen. Of bij Jonathan, de zoon van koning Sjaoel, die het leger op bevel tot stilstand dwong. Of het leger van farao, dat vastliep terwijl het de Jisraëlieten achtervolgde. Aharon stopte. En hij stopte niet alleen – het gaat om een plotseling stoppen, terwijl hij anders zou zijn blijven bewegen. God gaf hem opdracht om iets te doen, maar hij werd bewegingloos, verlamd, zoals de zoon die stilstond.

Maar *wajiedom* betekent ook dat hij stil was. Rabbijn David Kasher van de non-profitorganisatie voor onderwijs *Kevah* vergelijkt deze stilte met de stille, kleine stem van God die sprak tot Elieja de profeet. Eliejahoe haNavi zag wonderbaarlijke verschijnselen: windstormen en vuurstormen en aardbevingen, maar God was daarin niet aanwezig. God verscheen wel in een *kol demama daka*. Een stille, kleine stem. Het woord *demama* is afgeleid van dezelfde taalwortel als Aharons stilte – *jiedom*.

Als we deze twee verhalen samen bekijken, kunnen we er uit afleiden dat God zich niet in het vuur bevond. Er was sprake van een ongeluk en twee jonge mannen werden gedood terwijl zij hun plicht deden – een ware tragedie. Niemand valt iets te verwijten, het is slechts afschuwelijk. Aharon, de vader die op één dag twee zonen heeft verloren, heeft een gebroken hart. Maar God is niet aanwezig in het vuur. God is aanwezig in de stilte. God is bij Aharon,

terwijl die langzaam de afgrijselijke werkelijkheid probeert te accepteren. De Midrasj leert ons dat Gods naam twee keer voorkomt in de zin en de naam van Aharon slechts één keer, omdat God twee keer zo veel van slag was als Aharon. Ook God wilde niet dat dit gebeurde.

We kunnen naar de generaties rabbijnen en denkers kijken die de fout bij Nadav en Awiehoe leggen, en hun redenering begrijpen: het is gemakkelijk om schuld toe te wijzen. Het is zo veel gemakkelijker om met de vinger te wijzen. Het zorgt ervoor dat de situatie minder gecompliceerd is. Het is veel moeilijker om stil te blijven; om bij de stilte van de wereld te blijven wanneer de dingen niet lopen zoals jij wilt. Om bij de pijn en het lijden te blijven. Maar God is met ons, of kan dat zijn, als we God uitnodigen in deze onmogelijk moeilijke momenten.

Pas over een paar weken gaan wij, lezers van de Tora, ons bezighouden met de pijn van Aharon. Sidra *Acharé Mot* begint met: „Na de dood van de twee zonen van Aharon...” We hebben tijd nodig om te rouwen, om stil te zitten en de pijn te ervaren. Misschien kunnen we, net als Aharon, God vinden in de nieuwe, plotselinge stilte. We proberen God de schuld niet te geven voor de sterfgevallen, omdat God net zo in rouw is als wij. Waar kunnen wij het heilige ontdekken? In ons antwoord op de tragedie.